SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences

Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (5-jild)

2025

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5I12Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Togʻayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 12-son (dekabr, 2025). - 557 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
O‘ZBEKISTONDA TA’LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION ISLOHOTLARNING NATIJALARI..... 13-16

Равшанов Маҳмуд
ЗАСЛУГИ АЛИШЕРА НАВОИ В ИЗУЧЕНИИ РАЗВИТИЙ ТЮРКСКИХ ЯЫКОВ 17-19

Tursunov Bekzot Yandashevich
FARG‘ONA VODIYSIDA HASHAR YO‘LI BILAN QURILGAN GIDROINSHOOTLAR TARIXIDAN 20-24

Jumaboyev Azizjon Sayfiddin o‘g‘li, Shenkar Michael
SHARQ MAMLAKATLARIDA MIRZO ULUG‘BEK ILMIY MEROSINING O‘RGANILISHI 25-30

Esanova Nilufar
O‘ZBEKISTON–ROSSIYA ENERGETIK ALOQALARI TARIXI:LUKOYL MISOLIDA 31-36

Asadova Ra’no Baymanovna
OLIY TA’LIM VA ILMIY-TEXNIK HAMKORLIK:
O‘ZBEKISTON HINDISTON HAMKORLIGINING ILMIY SALOHIYATI VA ISTIQBOLLARI 37-40

Aytmuratova Janilsin
FROM THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE IN KARAKALPAKSTAN 41-44

Toreniyazov Jalgas Yerjanovich, Rzaeva Manzura Abatovna
JANUBIY OROL BO‘YI SHAHARLARI TARIXI BO‘YICHA MANBALAR (SHARQ MANBALARI)........ 45-49

Baqoyev Umidjon Shuhrat o‘g‘li
ABBOS I VA VALI MUHAMMADXON O‘RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR 50-55

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o‘g‘li
ANDIJON VILOYATI SUV XO‘JALIGI BIRLASHMASI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991-1996-YILLAR MISOLIDA)........ 56-60

Elboyeva Shaxnoza
XOTIN-QIZLARNING PEDAGOGIK FAOLIYATDA TUTGAN O‘RNI:
TARIXIY JARAYON VA HOZIRGI TENDENSIYALAR 61-65

Choriyeva Nargiza Ibotovna
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASIDA TURIZM SOHASINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 66-69

Fayzullayev Oybek
O‘RTA OSIYO XONLIKLAR TARIXINI O‘RGANISH
(XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHIDAGI RUS MANBALARI ASOSIDA) 70-74

Norboyev Ravshan Saydulla o‘g‘li
SHIMOLI-G‘ARBIY BAQTRIYANING ELLINIZM DAVRI ARXEOLOGIK YODGORLIKLARI TIPOLOGIYASI 75-79

Rajabova Nazira Shaxobovna
O‘ZBEK XALQ AFSONALARIDA AYOL OBRAZLARINING TASVIRLARI 80-84

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Gabbarov Sabit Nietali'evich
QO'Y VA ECHKILAR BOSH SONINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANI MISOLIDA) 85-89

Xolmurotov Fozil
XORAZM VILOYATIDA EKSPORT NATIJALARI VA REAL SEKTOR RESURSLARI O'RTASIDAGI KO'P O'LCHOVLI BOG'LIQLIK 90-103

Raximov Faxriddin Shavkatovich
TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MARKETING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 104-116

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Xoliqov Yunus Ortiqovich
YANGI O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO MADANIYATNI YUKSALTIRISH STRATEGIYASI 117-121

Farxodjonova Nodira Farxodjon qizi
JADIDLAR MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY QADRIYATLARNING ROLI 122-128

Jumayeva Shaxlo Suyunovna
TALABALARDA INTELLEKTUAL MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI 129-133

Yazdonova Saxiba Kurbanovna, Sanaqulov Sardor Isaqulovich
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI BOSHQARISH METODIKASI 134-138

Danabayev Xurshid Napasovich
SPORT TURLARI VA FALSAFIY-ESTETIKANING DIALEKTIK TAHLILI 139-142

Shokirov Tohirjon
CHOLG'U SOZLARINING YOSHLARNING MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI (DUTOR VA RUBOB SOZLARI MISOLIDA) 143-148

Raxmatov Alisher Obidovich
YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXS ZAMONAVIY IJTIMOIY JARAYONLARGA INTEGRATSIYALASHUVINING FALSAFIY TAHLILI 149-152

Abduraxmanova Nodiraxon Xusnutdinovna
HUQUQIY MADANIYAT VA DEMOKRATIYA: IJTIMOIY FALSAFIY YONDASHUVLAR VA KONSEPSIYALAR 153-158

Axatova Dildora Axtamovna
IBN SINONING "RISOLAYI FIL-HUZN" ASARINING FALSAFIY TAHLILI 159-163

Toshboboyev Maksud Jalilovich
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA SUN'IY INTELLEKT VA IJTIMOIY JARAYONLAR DIALEKTIKASI 164-168

Abdiyev G'ayrat Ergashevich
YANGI O'ZBEKISTON SIYOSIY AMALIYOTIDA YOSHLARNING IJTIMOIY-SIYOSIY FAOLLIGINING NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI 169-174

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA O'ZBEK YOSHLARINING MA'NAVIY-AXLOQIY QARASHLARIDAGI O'ZGARISHLAR 175-179

Sodirjonov Muhriddin Mahamadaminovich
RAQAMLI JAMIYATDA INSON KAPITALI RIVOJLANISHI: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR 180-187

Abduraxmonov Xasan Ibroximovich
YOSHLAR DUNYOQARASHIDA INNOVATSION TASHABBUSLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 188-192

Norbo'tayev Islombek Musurmonovich
POSTHAQIQAT SIYOSATI: ALTERNATIV AXBOROT OQIMLARI ORQALI DEZINFORMATSIYA 193-198

Ergashev Alijon Boxodirovich
AXBOROTLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING TRANSFORMATSIYASI 199-203

Elmuradova Surayyo Abdijalilovna
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA OTA-ONA VA BOLA MUNOSABATLARINING YANGI MODELI 204-207

Bobamirzayev Abdulaziz
RAZIYY AD-DIN AS-SARAXSIY HAYOTI VA ASARLARI HAQIDA ILK MA'LUMOTLAR...... 208-211

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDAGI IJTIMOIY O'ZGARISHLAR HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 212-216

Do'snazarov Mirjalol Esanboy o'g'li
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA HAYOT VA O'LIM MUAMMOSINING FALSAFIY-AXLOQIY MEXANIZMLARI 217-221

Beshimov Xamidjon Sayidovich
FALSAFADA INSON QADRI TUSHUNCHASINING MAZMUN-MOHIYATI VA GENEZISI 222-226

Muhammadiyev Bekzod O'ktamjon o'g'li
VIRTUAL MULOQOTDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSIYASI VA UNING AXLOQIY JIHATLARI 227-231

Kdirbaev Baxadir Berdaxovich
AXBOROT JAMIYATIDA MEDIA MADANIYATNING SOTSIOMADANIY TRANSFORMATSIYALARDAGI ROLI 232-237

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Mamadaliyeva Naibaxon, Orifboyev Abdulloh
O'ZBEK TILIDA "HALOL" VA "HAROM" LEKSEMALARINING ZAMONAVIY SEMANTIK, PRAGMATIK VA SOTSIOMADANIY TAHLILI 238-245

Уринбаева Дилбар Базаровна
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕСЕН УЗБЕКСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПЕВЦОВ НА ОСНОВЕ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ 246-258

Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна
СИНТАКСИЧЕСКИЙ СПОСОБ ВЫРАЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ СРАВНЕНИЯ И ЕГО ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗОВ А.И. КУПРИНА 259-264

Karimov Ulugbek Nusratovich
THE POETICS OF THE CHARACTERS' INNER WORLD IN "SPOOK COUNTRY" 265-269

Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna
POSTMODERN NARRATIVE TECHNIQUES IN JOHN FOWLES' WORKS: AN INTERTEXTUAL, LINGUISTIC, AND AESTHETIC APPROACH 270-275

Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna
QORAQALPOQ MUMTOZ SHOIRLAR LIRIKASINING JANRIY-TEMATIK XUSUSIYATLARI 276-279

Isroilova Manzura Jamolovna
FRANSUZ PUBLITSISTIK MATNLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 280-284

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna
YOLG'IZLIK FENOMENINING SEMANTIK SHAKLLANISHI VA UNING HISSIY TAJRIBADAGI IFODASI 285-290

Bobojonov Dilshod Jumakul ugli
THE PRAGMATIC AND LINGUO-CULTURAL CLASSIFICATION OF NEWSPAPER HEADLINES 291-294

Shamshetova Biybiayim Janibek qizi
LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIKDA ANTROPOSENTRIZM KONSEPSIYASI 295-302

Xaitova Gulhayo Tovasharovna
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MAKON VA ZAMON KATEGORIYASI DOIRASIDAGI YAQIN–UZOQ OPPOZITSIYASINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI 303-307

Mardanova Mohira Davron qizi
THE ROLE OF "THE FINANCIER" IN WORLD LINGUISTICS 308-311

Khalilova Shohista Muhammadi qizi
COMPARATIVE ANALYSIS OF UTOPIAN AND ANTI-UTOPIAN MOTIFS IN ENGLISH AND UZBEK PROSE 312-315

Davlatova Shahnoza Muhammadiyevna
SUD VA TERGOV MOTIVLARINING ADABIY FUNKSIYASI 316-319

Rustamov Dilshodbek
NUTQIY MULOQOT TAVSIFI 320-323

Musayev Akmaljon Ibrogimovich
INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLAR VA TERMINOLOGIK TIZIMNING TALQINI 324-329

Shamsuddinova Diyoraxon Yorqinbek qizi
INGLIZ VA O'ZBEK MEDIADISKURSINING LISONIY TAHLILI: TUZILISHI, XUSUSIYATLARI 330-333

Numonova Mashxuraxon Qobiljon qizi
INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDA “SUV/WATER” KONSEPTINING LISONIY MODELLASHUVI: NOMINATIV VA KOMMUNIKATIV MAYDONLARNING QIYOSIY TADQIQI 334-342

Норкулова Шахло Абдугофир кизи
СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ОКРАСКА ПРОЗВИЩ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОММУНИКАЦИЮ... 343-345

Tursunova Javhar Bakir qizi
OʻZBEK TILINI LINGVOKULTUROLOGIK YONDASHUV ASOSIDA OʻQITISH 346-350

Xoshimova Mohigul Axmatovna
XIX-XX ASRLAR DOSTONCHILIGIDA ADABIY TAʼSIR MASALASI 351-355

Омонова Мадина Аслиддиновна
ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЛАКУНЫ УЗБЕКСКОЙ КУЛЬТУРЫ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ПРОБЛЕМЫ НЕПЕРЕВОДИМЫХ КОНЦЕПТОВ 356-361

Abdulkhakova Dilafruz Shamsiddinovna
PERSPECTIVES AND THEORETICAL APPROACHES TO FORMULAIC EXPRESSIONS 362-370

Abduraimova Mahliyo Valijon qizi
INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDA GAZ SANOAT TERMINLARINING SHAKLLANISH USULLARI 371-373

Rajat Choudhary
LATIN: THE TIMELESS LANGUAGE OF MEDICINE 374-377

Клеблеева Резеда Радионовна
МИФОПОЭТИКА КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ЛИТЕРАТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА 378-381

Irbutaeva Nigora, Ozodova Dilafruz, Xoliqova Sabina
RUS TILIDA SOʻZLASHMAYDIGAN TALABALAR UCHUN RUS TILI DARSLARIDA QOʻSHIQ MATERIALLARIDAN FOYDALANISH 382-385

Dilbarjonov Ismoiljon, Gavxaroy Isroiljon qizi
SPORT TERMINLARINING UMUMIY XUSUSIYATLARI 386-389

Arapjonova Zebo Otabek qizi
THE IMPACT OF ACCENT AND PRONUNCIATION ON COMMUNICATION IN GLOBAL ENGLISH 390-394

Qarshiyeva Muxarram Shuxratovna
THE ADAPTATION PROCESS OF TERMS BORROWED INTO UZBEK FROM RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES 395-399

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich
JAMOAVIY MEHNAT NIZOLARINI HAL ETISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA 400-407

Zokirov Sherzod Ilxom oʻgʻli
PROKURATURA ORGANLARIDA SUNʼIY INTELLEKTNI JORIY QILISH ORQALI MUROJAATLAR BILAN ISHLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YOʻLLARI 408-415

Shermatov Nuriddin, Jamshidbek Ibrokhimov
SUNʼIY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV ISHLAB CHIQARISH (AM) INTEGRATSIYASI SHAROITIDA INSON HUQUQLARI HAMDA FUQAROLIK-HUQUQIY JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY MUAMMOLARI 416-428

G‘ulommamatova Parvina Akbarali qizi
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING KRIPTO-AKTIVLAR SOHASIDAGI JINOYATLARNI OLDINI OLISH VA TARTIBGA SOLISH BORASIDAGI XALQARO-HUQUQIY HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 429-435

Djalilov Javoxir Abdumajitovich
ISBOT QILISHNING UMUMIY SHARTLARI MAZMUNI VA TASNIFLANISHI 436-443

Normurodova Behro‘za Xolmo‘minovna
RAQAMLI DALILLARNI TO‘PLASHDA XALQARO TASHKILOTLARNING O‘RNI 444-450

Ismailov Bekjon Salixovich
NOGIRONLIGI BO‘LGAN SHAXSLAR MEHNAT HUQUQINI TA’MINLASHNING HUQUQIY KAFOLATLARI TAHLILI 451-456

Mahmarahimov Ixtiyor Baxtiyorovich
DAVLAT XARIDLARI VA TENDER SAVDOLARIDA RAQOBATGA QARSHI XATTI-HARAKATLARNING HUQUQIY OQIBATLARI 457-463

Almatov Sanjar Zokirovich
DINIY EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHISHNING HUQUQIY ASOSLARI 464-467

Djuraev Farxod Eshboevich
JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDA TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USULLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI 468-473

Sadikova Dilafruz Radjabovna
O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH SOHASIDA SUG‘URTA MEXANIZMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI 474-481

Сайфиддинов Аклиддин Анваржон огли
МЕСТНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ КЕНГАШЕЙ И ХОКИМИЯТОВ 482-488

Olimov Abbosjon
SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYASI: TUSHUNCHASI, TURLARI VA TARIXIY RIVOJLANISHI 489-494

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna
TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA HISSIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI 495-500

Муталипова Мавлюда Жунайдуллаевна
НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУТЬ АКСИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА 501-506

Джуманиязов Фарход Улугбекович
РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ МЕТОДОВ И ПРИЁМОВ ОБУЧЕНИЯ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ И КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ 507-510

Kuvatova Nozima Baxtiyorovna
TA’LIM TIZIMIDA O‘QITUVCHINING MULOQOT KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH 511-515

Xudayberdiyeva Nilufar Bozorovna
TABIIY FANLARNI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 516-519

Pirimbetov Bxit Allabaevich
BO'LAJAK O'QITUVCHIDA PEDAGOGIK ARTISTIZMNING TARKIBIY QISMLARI 520-526

Djalolov Furqat Fattohovich
TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA TO'LIQ O'ZLASHTIRISH TEXNOLOGIYASINING ROLI........ 527-531

Uteniyazov Karimbay Kuanishbaevich, Eshmuratov Marat Tangatarovich
PEDAGOGICAL STRATEGIES AND THE INTEGRATION OF ICT IN TEACHING FOOD PHYSIOLOGY: INNOVATIVE APPROACHES IN HIGHER EDUCATION 532-538

Habibullayeva Shoira
O'ZBEK TILINI IKKINCHI TIL SIFATIDA O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING TAMOYILLARI........ 539-542

Abatov Jalğasbay Orınbaevich
TASVIRIY SAN'AT KOMPOZITSIYALARIDA RANGLARDAN FOYDALANISH USULLARI.. 543-548

Azzamov Yusuf Rajaboyevich
TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI RESURSLAR VA PLATFORMALAR: TAHLIL VA TASNIF........ 549-553

Джумаева Зарина Бобохон кизи, Жаббарова Паризода Илхомжон кизи
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ 554-556

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Issue 12 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 20 November 2025
Accepted: 1 December 2025
Published: 15 December 2025

Article / Original Paper

IMAGES OF FEMALE IMAGES IN UZBEK FOLK TALES

Radjabova Nazira Shakhobovna
Master's Student at the Asian International University
E-mail: n.rajabova@mail.ru

Scientific Supervisor: Qoryog‘diyev Zufar Okhunjonovich, PhD

Abstract. This study analyzes the historical and cultural formation of the female image in Uzbek folk legends. Drawing on archaeological evidence, artistic heritage, written historical sources from ancient Bactria and Sogdiana, Turkic mythology, the Timurid period, and the era of the khanates, the research highlights the social, spiritual, and political role of women. The figures of Tomiris and Roxana (Ravshanak) exemplify female courage, wisdom, patriotism, and diplomatic influence. The mythological image of Umay Ana is explored as a symbol of life, fertility, protection, and blessing.

Keywords: female image; Uzbek legends; Turkic mythology; Umay Ana; Tomiris; Roxana (Ravshanak); ancient Bactria; Sogdian culture; Timurid era; khanate period; women's status; spiritual values; oral folklore; fertility cults; female rulers; historical sources; mythological layer; patriarchal society; social role; cultural heritage.

O‘ZBEK XALQ AFSONALARIDA AYOL OBRAZLARINING TASVIRLARI

Rajabova Nazira Shaxobovna
Osiyo Xalqaro Universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: Qoryog‘diyev Zufar Oxunjonovich, PhD

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘zbek xalq afsonalarida ayol timsolining tarixiy-madaniy shakllanishi tahlil qilinadi. Qadimiy Baqtriya, Sug‘d, turkiy mifologiya, Temuriylar davri va xonliklar davriga oid manbalar asosida ayolning ijtimoiy, ma’naviy va siyosiy mavqeyi yoritilgan. To‘maris, Ravshanak (Roksana) kabi tarixiy shaxslar timsoli orqali ayolning jasorat, donolik, vatanparvarlik va diplomatik salohiyati ko‘rsatib beriladi. Shuningdek, Umay Ona kabi qadimiy mifologik obrazlar ayolning hayot manbai, baraka va himoya ramzi sifatidagi qadimiy e’tiqodlar bilan bog‘lanadi.

Kalit so‘zlar: ayol timsoli; o‘zbek afsonalari; turkiy mifologiya; Umay ona; To‘maris; Ravshanak (Roksana); qadimiy Baqtriya; Sug‘d madaniyati; Temuriylar davri; xonliklar davri; ayol mavqeyi; ma’naviy qadriyatlar; xalq og‘zaki ijodi; hosildorlik kultlari; ayol rahbarlari; tarixiy manbalar; mifologik qatlam; patriarxal jamiyat; ijtimoiy rol; madaniy meros.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I12Y2025N15

Kirish. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi milliy madaniyatning eng qadimiy va serqirra qatlamlaridan biri bo‘lib, xalq tafakkurining, tarixiy xotirasining, axloqiy-estetik ideallarining o‘ziga xos in’ikosidir. Afsonalar esa ushbu og‘zaki merosning o‘ziga xos janri sifatida xalqning dunyoqarashi, e’tiqodlari va ijtimoiy hayot tajribasini timsollar, badiiy obrazlar va ramziy mazmunlar orqali ifodalaydi. Afsonalardagi obrazlar ichida ayol siymosi alohida ahamiyatga ega bo‘lib, u milliy mentalitet, qadimiy e’tiqodlar, gender tasavvurlar va ma’naviy qadriyatlarning uzviy mujassamlanishidir.

Ayol obrazi oʻzbek afsonalarida koʻplab vazifalarni bajaradi: u baʼzan mehr-muruvvat va poklik ramzi sifatida, baʼzan jasorat va fidoyilik timsoli sifatida, baʼzan esa moʻjizaviy, yaratuvchan kuchning mifologik ifodasi sifatida namoyon boʻladi. Bu esa xalqning ayolga boʻlgan qadimiy hurmati va eʼzozini, ona kultining mustahkamligini hamda ijtimoiy hayotda ayolning turfa rollarini koʻrsatadi. Afsonalarda ayolning maʼnaviy barkamolligi, donoligi, sabr-toqati, sadoqati va mehribonligi ayni folklor estetikasi orqali ideallashtirilgan holda tasvirlanadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi globallashuv sharoitida milliy oʻzlikni anglash, maʼnaviy qadriyatlarni saqlash va yoshlar ongida milliy madaniyatga hurmatni shakllantirish jarayonida xalq ogʻzaki ijodi, xususan ayol obrazlarining talqini alohida ilmiy–amaliy ahamiyat kasb etadi. Ayol obrazini oʻrganish nafaqat folklor estetikasi va mifopoetik tafakkurni yoritadi, balki jamiyatdagi gender rollari, maʼnaviy qadriyatlar evolyutsiyasi va etnik identitetning shakllanish jarayonini anglashga imkon beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Oʻzbek xalq afsonalari qadimdan xalq tafakkuri va ijtimoiy ongining ifodasi sifatida shakllanib kelgan. Ular ayol timsoli orqali hayot, mehr, fidoyilik va yaratuvchanlik gʻoyalarini yoritadi. Ayol obrazi xalqning axloqiy mezoni va milliy qadriyatlarini mujassam etgan ramz sifatida namoyon boʻladi. Oʻzbekiston hududida ayol timsolining shakllanishi qadimiy davrlardan boshlab murakkab jarayon boʻlib, qadimgi Baqtriya va Sugʻd madaniyatlari buni tasdiqlaydi

Qadimgi sanʼat namunalarida ayol obrazi ona va hosildorlik timsoli sifatida tasvirlangan. Turkiy mifologiya, xususan, Umay ona obrazi ayolning jamiyatdagi mavqeyini mustahkamlab kelgan. Temuriylar davri manbalari ayollarning ilm-fan va meʼmorchilikdagi faoliyatini koʻrsatadi. Xonliklar davri esa ayollarning hunarmandchilik va uy xoʻjaligidagi yetakchiligini yoritadi.

Qadimgi sanʼat namunalarida ayol obrazi koʻpincha ona, homiy, hosildorlik timsoli sifatida tasvirlangan boʻlib, bu davr jamiyatining diniy va estetik qarashlarini yoritadi[1.]. Markaziy Osiyo madaniyatida ayol timsolining shakllanishida turkiy mifologiya ham kuchli taʼsir koʻrsatgan boʻlib, Umay ona, maʼbuda obrazlari ayolning jamiyatdagi asosiy himoya va baraka ramzi sifatidagi mavqeyini ifodalaydi[2.].

Temuriylar davri ayol obrazi taraqqiyotida yangi bosqich boʻldi. Bu davrda ayollar nafaqat oilaviy hayot, balki ilm-fan, meʼmorchilik va madaniyat homiyligi kabi sohalarda faol ishtirok etgan. Gaharshodbegim buning yorqin namunasi boʻlib, u tomonidan barpo etilgan madrasa va meʼmoriy inshootlar oʻsha davr ayollarining siyosiy-madaniy hayotdagi yuksak mavqeyini tasdiqlaydi[3.]. Saroy ayollari davlat boshqaruvi atrofidagi masalalarda ham muhim rol oʻynagan boʻlib, ularning siyosiy taʼsiri tarixiy manbalarda qayd etilgan.

Xonliklar davrida ayol mavqeda ayrim cheklovlar kuchaygan boʻlishiga qaramay, ular jamiyatning maʼnaviy, oilaviy va hunarmandchilik sohalarida faol boʻlib qolgan. Tadqiqotlarda xonliklar davrida ayollar uy xoʻjaligi, anʼanaviy hunarmandchilik, toʻqimachilik, zargarlik kabi sohalarda yetakchi kuch boʻlgani qayd etiladi[4.]. Ayrim mahalliy manbalarda saroy ayollari va ziyoli ayollarning maʼrifiy jarayonlarga qoʻshgan hissasi ham tilga olinadi[5.].

Tarixiy jihatdan ayol timsolining shakllanishi oʻzbek xalqining qadimiy mifologik tasavvurlari bilan chambarchas bogʻliq. Qadim turkiy dunyoqarashda Umay Ona, Ona Yer, Ona Suv kabi eʼtiqodlar mavjud boʻlib, ular hayot, farzand, baraka va himoya timsoli sifatida qaralgan. Shu bois ayol timsoli oʻzbek afsonalarida qadimiy mifologik qatlamlardan boshlab

shakllanib, keyingi tarixiy davrlarda yangi ijtimoiy-ma’naviy mazmunlar bilan boyib borgan[6. b. 35-78.].

Natija va muhokama. Oʻzbek xalq afsonalari va rivoyatlarida ayol timsoli asrlar davomida xalq dunyoqarashi, hayot falsafasi va axloqiy qadriyatlarining eng chuqur qatlamlarini aks ettirgan. Ayol obrazi insoniyat tarixidagi eng qadimiy ramzlardan biri sifatida nafaqat oila va mehr-muhabbat manbai, balki hayot, poklik va abadiylik timsoli sifatida qaralgan. Shu sababdan oʻzbek afsonalarida ayol timsolining shakllanishi xalq tafakkurining tarixiy rivoji bilan oʻzaro bogʻliqdir.

Oʻzbek xalq ogʻzaki ijodida ayol timsoli uzoq tarixiy ildizlarga ega boʻlib, koʻpincha ijtimoiy, ma’naviy va estetik ideal sifatida ifodalangan. Shu jumladan, qadimiy turkiy va Markaziy Osiyo xalqlari rivoyatlarida kuchli, jasur va donolik timsoli sifatida namoyon boʻlgan **Toʻmaris** qahramoni alohida oʻrin egallaydi.

Toʻmaris — miloddan avvalgi V asrda yashagan massagetlar malikasi boʻlib, qadimiy manbalarda u oʻz xalqi va davlatini himoya qilgan jasur ayol hukmdor sifatida tasvirlanadi[7.]. Oʻzbek xalq afsonalarida Toʻmaris, bir tomondan, ona va ona vatan timsoli sifatida, ikkinchidan, mustaqillik va erkinlik ramzi sifatida koʻriladi[8. b. 45-53.]. Shu jihatdan u nafaqat tarixiy shaxs, balki xalq ongida ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni ifodalovchi komil timsolga aylangan.

Rivoyatlarga koʻra, Toʻmaris oʻzining donoligi bilan tanilgan. U saklar va massagetlar oʻrtasida birlashuvni ta’minlagan, xalqini himoya qilgan va forslarga qarshi kurashda jasorat koʻrsatgan[9. b. 88-95.]. Bu esa ayol timsolini nafaqat shaxsiy fazilat, balki ijtimoiy rol va rahbar sifatida ham koʻrsatadi. Shu tufayli Toʻmaris timsoli xalq ogʻzaki ijodida ayolning kuchi, dono rahbarligi va ma’naviy yetukligini aks ettiruvchi muhim obraz sifatida saqlanib qolgan.

Shuningdek, oʻzbek xalq afsonalarida Toʻmaris timsoli ayolning mehribonlik, gʻamxoʻrlik va uy-roʻzgʻor ishlarida mohirligini ham namoyon etadi. Bu jihatlar orqali ayol timsoli ijtimoiy va oilaviy vazifalarni bajaruvchi, shuningdek, davlat va xalqni himoya qiluvchi ideal sifatida talqin qilinadi[10. b. 60-72.]. Umuman olganda, Toʻmaris oʻzbek xalq ogʻzaki ijodida ayolning **ijtimoiy, ma’naviy va siyosiy roli**ni oʻrganish, qadimiy qadriyatlarni anglash va zamonaviy ayol timsolini shakllantirishda muhim ilmiy manba sifatida xizmat qiladi.

Ravshanak, yunon manbalarida Roksana sifatida tanilgan, qadimgi Baqtriya podshosi Oksiartning qizi boʻlib, miloddan avvalgi IV asrda yashagan. U tarixiy manbalarda Aleksandr Makedonskiy bilan turmush qurgan shaxs sifatida e’tirof etiladi va Markaziy Osiyo siyosiy tarixida muhim rol oʻynaydi[11. b. 112–145]. Shu bilan Ravshanak (Roksana) nafaqat shaxsiy hayoti, balki Markaziy Osiyo siyosiy tarixida strategik ahamiyatga ega boʻlgan tarixiy obraz sifatida qadrlanadi.

Ravshanak timsolining siyosiy ahamiyati uning Aleksandr Makedonskiy bilan nikohi orqali namoyon boʻladi. Bu nikoh orqali Aleksandr Baqtriya hududida oʻz ta’sirini mustahkamlashni maqsad qilgan, shuningdek, mahalliy amaldorlar bilan ijtimoiy va siyosiy integratsiyani ta’minlagan[12. b. 35-78.]. Tarixiy manbalarda Ravshanakning iqtidori va siyosiy ong Aleksandr tomonidan ham e’tirof etilgan, u Makedoniya va Sharq oʻrtasidagi siyosiy va madaniy integratsiyada vositachi sifatida xizmat qilgan.

Baqtriya podshosi Oksiartning qizi sifatida Ravshanak Baqtriya va Sugʻd hududlarining siyosiy va madaniy merosini oʻzida mujassam etgan. Yunon va mahalliy manbalarda u goʻzal va aqlli ayol sifatida ta’riflanadi, uning obrazida qadimgi Osiyo ayol qirolichalarining siyosiy kuchi va diplomatik salohiyati aks etadi[13. b. 55-110.]. Shu bilan birga, Ravshanakning hayoti ayol

timsoli va patriarxal jamiyatdagi rol masalalarini oʻrganishda muhim tarixiy manba sifatida koʻrish mumkin.

Ravshanakning tarixi nafaqat Aleksandr Makedonskiy hayoti bilan bogʻliq, balki Markaziy Osiyo hududidagi qadimgi siyosiy va madaniy aloqalarni ham aks ettiradi. U qadimgi davrlarda ayol rahbarlarning siyosiy, diplomatik va ijtimoiy rolini oʻrganish uchun asosiy manbalardan biri hisoblanadi.

Qadimiy turkiy xalqlar ogʻzaki tasavvurlarida ayol obrazi, avvalo, Umay ona timsolida ifodalangan. Umay ona hayot, farzand, hosildorlik va baxt ramzi boʻlib, qadimgi turkiylarning eʼtiqodida insonni himoya qiluvchi ilohiy kuch sifatida qadrlangan. Shu asosda oʻzbek afsonalarida ayolning “hayot bagʻishlovchi”, “mehr tarqatuvchi” va “oila qoʻrgʻoni” sifatidagi obrazlari shakllanib borgan.

Bunday mifologik asoslar turkiy xalqlarda Ona Yer, Ona Suv, Ona Bosh kabi qadimiy eʼtiqodlarda oʻz ifodasini topgan. Ayol obrazining tabiat bilan bogʻlanishi xalq tafakkurida ayolni hayot manbai, yaratish kuchi sifatida tasavvur etishga olib kelgan. Bu gʻoya keyingi asrlarda afsona va rivoyatlar orqali xalqning maʼnaviy-madaniy xotirasida mustahkam oʻrnashgan.

Shuningdek, ayol timsoli qadimiy matriarxal tuzum davrlarida ijtimoiy markaz sifatida namoyon boʻlgan. Qabila va urugʻ hayotida ayolning roli, avlodni davom ettiruvchi, urf-odatlarni saqlovchi, ruhiy tayanch boʻluvchi sifatida muhim ahamiyat kasb etgan. Shu jarayonlarda ayol nafaqat oila hayotining markazi, balki ijtimoiy qadriyatlarning timsoliga aylangan.

Xulosa. Oʻzbek xalq afsonalari qadimiy dunyoqarash, milliy tafakkur, etnomadaniy qadriyatlar va jamiyatning maʼnaviy-estetik ideallarini oʻzida mujassamlashtirgan noyob ogʻzaki ijod namunalari hisoblanadi. Ushbu afsonalarda ayol obrazi koʻp qatlamli maʼno kasb etib, u milliy mentalitetning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon boʻladi. Ayollar obrazining talqini faqatgina badiiy tasvir emas, balki xalqning ijtimoiy tajribasi, axloqiy qarashlari va qadimiy urf-odatlarining timsoli sifatida xizmat qiladi.

Tahlil natijalari shuni koʻrsatadiki, oʻzbek afsonalarida ayol obrazi uch asosiy funksional yoʻnalishda gavdalanadi:

1. Maʼnaviy-axloqiy ideal sifatida – mehribon ona, sadoqatli yor, fidokor qiz obrazi orqali ayolning jamiyatdagi qadri, mehr-shafqat timsoli yoritiladi.
2. Qahramonlik va jasorat timsoli sifatida – xalq tasavvurida ayol faqat uy-roʻzgʻor egaligini emas, balki vatanning, adolatning va haqiqatning himoyachisi boʻlishga qodir shaxs sifatida tasvirlanadi.
3. Moʻjizaviy–mifologik timsol sifatida – pari, ajina, baxsh etuvchi onalik ruhi kabi obrazlar orqali ayolning ilohiylashtirilgan, tabiat bilan uygʻun timsoli namoyon boʻladi.

Shuningdek, afsonalardagi ayol obrazlari xalqning estetik didi, genderga doir tasavvurlari, ijtimoiy munosabatlari hamda qadimiy eʼtiqodlarining tarixiy rivojini tadqiq etish imkonini beradi. Ayolning kuchli irodaga ega, sabrli, adolatparvar va fidoyi sifatida talqin qilinishi oʻzbek xalqining qadimiy maʼnaviy qadriyatlari bilan uzviy bogʻliq.

Yakuniy natija sifatida aytish mumkinki, oʻzbek xalq afsonalarida ayol obrazi milliy madaniyatning uzviy qismi boʻlib, u nafaqat folklor tizimidagi badiiy estetik funksiyani, balki ijtimoiy-maʼnaviy tarbiya, tarixiy xotira va milliy oʻzlikni anglash jarayonida ham muhim oʻrin tutadi. Shu sababli ayol obrazlarining ilmiy tahlili xalqning maʼnaviy merosini chuqur oʻrganish

va zamonaviy gender madaniyatini shakllantirish uchun dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Asqarova Z., Raxmatullayeva A., Khayitbayeva X. *Artistic Expression of the Image of Women in Ancient and Medieval Art in Central Asia.* – Tashkent: National Institute of Fine Arts and Design, 2020.
2. Mavlonova R. *Markaziy Osiyo madaniyatida ayol obrazi tarixi.* – Toshkent: Ma’naviyat, 2002.
3. To‘xtayeva R. “Temuriylar davrida saroy ayollari va ularning ijtimoiy hayotdagi roli”, *O‘zbekiston tarixi*, 2018.
4. Saidov A. *O‘zbekiston xonliklari ijtimoiy tuzumi.* – Toshkent: Fan, 1998.
5. Holmirzaeva M. *XIX asr O‘rta Osiyoda ayol mavqeining o‘ziga xos jihatlari.* – Toshkent, 2012.
6. Ҳақназаров А. *Туркий халқлар мифологиясида она тимсоли.* – Тошкент: Фан, 2015. – 240 б. – Б. 35–78.
7. Herodot. The Histories. Book IV. – P. 112–118. Skiflar va masagetlar haqidagi ma’lumotlar.
8. Safoeva S. The Issue of Women: Historical and Cultural Aspects. – Tashkent: 2002. – P. 45–53.
9. Khakimov A. History of Arts of Uzbekistan. – Tashkent: 2018. – P. 88–95.
10. Shatskiy G. Ancient Paintings on Rocks. – Tashkent: 1973. – P. 60–72.
11. 11 Бартольд В.В. *Туркестан в эпоху монгольского нашествия.* – Москва: Наука, 1963. – 556 – С. 112–145.
12. Ҳақназаров А. *Туркий халқлар мифологиясида она тимсоли.* – Тошкент: Фан, 2015. – 240 б – Б. 35–78.
13. Назаров Б. *Ўзбек халқ оғзаки ижодида аёл образи.* – Тошкент: Мумтоз сўз, 2019. – 196 б. – Б. 55–110.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).